

**Správa o činnosti
Slovenskej poľnohospodárskej knižnice pri SPU v Nitre za rok 2014**

1 ÚČEL A POSLANIE

V zmysle štatútu SPU v Nitre je Slovenská poľnohospodárska knižnica jej informačným pracoviskom. Organizačný poriadok univerzity vymedzuje činnosť pracoviska nasledovne: „Slovenská poľnohospodárska knižnica (SIPK) zabezpečuje knižnično-informačné a ďalšie súvisiace služby pre študentov a zamestnancov SPU a pre celoslovenskú komunitu poľnohospodárskych odborníkov. Plní funkciu akademickej a špecializovanej vedeckej knižnice. Uchováva a bibliograficky registruje záverečné práce obhájené na SPU. Je pracoviskom bibliografickej registrácie publikačnej činnosti učiteľov, vedeckých pracovníkov a doktorandov univerzity. Odborne spracúva a sprístupňuje špecializované bibliografické databázy. Zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc. Úzko spolupracuje s inštitúciami v rezorte pôdohospodárstva a ostatnými akademickými a vedeckými knižnicami.“

Úlohy popísané vyššie plní knižnica dlhodobo, niektoré s väčšou iné s menšou prioritou. Prispôsobuje sa meniacemu informačnému prostrediu a snaží sa reagovať na potreby univerzity, najmä jej vzdelávacej a výskumnej činnosti.

Koncom roka 2014 bola prijatá Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2015-2020. Podľa tejto stratégie sú pre naplnenie strategickej vízie rozvoja knižničného systému SR prioritné tri strategické oblasti:

- formovanie informačných potrieb, podpora informačnej gramotnosti, riadenie a rozvoj ľudských zdrojov pre trvalú udržateľnosť a rozvoj činnosti knižníc,
- budovanie, trvalé uchovanie, rozvoj a ochrana knižnično-informačných fondov,
- optimalizácia a rozvoj knižnično-informačných služieb a metód správy informácií a znalostí.

Jedno z opatrení stratégie, týkajúce sa akademických knižníc, definuje požiadavku „Podporovať rozvoj akademických knižníc ako informačných centier akademickej komunity.“ S touto ambíciou sa stotožňuje aj SIPK a snaží sa ju naplňovať každodennými činnosťami.

2 ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA, PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

Organizačná štruktúra sa v roku 2014 zásadne nezmenila, pribudlo „virtuálne“ pracovisko Centrum informačných služieb a poradenstva, ktoré poskytuje podporu študentom a ďalším používateľom knižnice so špecifickými potrebami v oblasti prístupu k študijnej literatúre a knižničným službám.

Súčasná organizačná štruktúra knižnice je nasledovná:

- Oddelenie dopĺňovania, revízie a spracovania fondu (vedúca Mgr. Slavomíra Jakubcová)
 - Úsek akvizície a revízie
 - Úsek spracovania
- Oddelenie knižničných služieb (vedúca Ing. Mária Bumbalová)
 - Úsek skladov a výpožičných služieb
 - Univerzálna a úsek periodík
 - Čítareň
 - Centrum informačných služieb a poradenstva – virtuálne pracovisko
- Bibliograficko-informačné oddelenie (vedúca PhDr. Ing. Dagmar Bugárová).
- Referát metodiky a automatizácie (vedúca PhDr. Ľubica Jedličková, PhD.)

Prepočítaný stav zamestnancov v roku 2014 bol 29,6 a oproti roku 2013 klesol o dve pracovné miesta - zamestnankyne, ktoré odišli do dôchodku. Takto uvoľnené pracovné miesta boli zrušené, pretože knižnici chýbali finančné prostriedky na mzdy. Pracovná náplň bývalých zamestnankýň bola čiastočne rozdelená medzi ďalších zamestnancov a čiastočne došlo k racionalizácii odborných činností.

Počet zamestnancov (prepočítaný stav)	29,6
- z toho zamestnanci s VŠ vzdelaním	19
- z toho zamestnanci so SŠ vzdelaním	8,6
Zamestnanci vykonávajúci odborné knihovnícke činnosti	26,6

Tabuľka 1 Počet a štruktúra zamestnancov

Podobne ako viaceré súčasti univerzity má SIPK relatívne vysoký vekový priemer zamestnancov (54 rokov). Vo veku do 30 rokov je iba jedna zamestnankyňa, do 40 rokov sú tri, do 50 deväť a zvyšok je starší ako 50 rokov. Jednou z jej priorít v personálnej oblasti je získanie mladých zamestnancov, najmä preto, aby bolo možné kvalitne zabezpečiť kontinuitu odborných činností. Zatiaľ sa ju však nedarí naplňať.

Knihovnícka práca je špecifická a je veľmi vhodné, aby aspoň polovica zamestnancov knižnice mala odborné knihovnícke vzdelanie, či už stredoškolské alebo vysokoškolské. Získať zamestnancov s takýmto vzdelaním je prakticky nemožné, potvrdil to aj prieskum, ktorý knižnica urobila v roku 2014. V tejto situácii je jedinou cestou vzdelávanie, najmä interné vzdelávanie, pretože na Slovensku absentuje systém ďalšieho vzdelávania pracovníkov knižníc.

3 INFORMAČNÉ SYSTÉMY, TECHNICKÉ VYBAVENIE

Pre zabezpečenie každodenných činností, poskytovanie služieb a archivovanie digitálneho obsahu SIPK prevádzkuje vlastnú počítačovú sieť, ktorá je semi-autonómnym segmentom SPU LAN a niekoľko sieťových serverov.

Knižnica má v prevádzke celkom 81 PC, z toho 42 slúži používateľom. Klientske zariadenia s príslušenstvom (skenovanie, samoobslužná tlač) pre návštevníkov a personál sú k dispozícii tak v hlavnej budove SIPK, ako aj čítarni na Tr. A. Hlinku. V hlavnej budove môžu návštevníci využívať prístup k wifi, v roku 2014 bolo pripojených 718 zariadení návštevníkov. Registráciu pre vzdialený prístup k licencovaným zdrojom (TuKAN2) malo 1 266 používateľov.

Knižnično-informačný systém ARL (ďalej aj KIS alebo KIS ARL) sa využíva pre všetky agendy – akvizíciu, spracovanie fondu, jeho revíziu, vyradovanie, sledovanie dochádzajúcich periodík, online katalóg, výpožičky (vrátane rezervácií a upomienok), správu čitateľských kont, medziknižničnú výpožičnú službu, evidenciu publikačnej činnosti a ohlasov, tvorbu bibliografických databáz. Od roku 2013 má aj ďalšie, zatiaľ málo využívané, moduly pre čiastkové knižnice a online evidenciu publikačnej činnosti.

V polovici roka 2015 končí zmluva s dodávateľom KIS ARL. Vzhľadom na veľkú náročnosť zmeny KIS, ale tiež aj preto, že súčasné riešenie v zásade vyhovuje potrebám sa zmena systému nepredpokladá. Problémom môžu byť finančné podmienky zo strany dodávateľa. Nákup KIS bol v roku 2011 financovaný zo zdrojov projektu Modernizácia infraštruktúry SPU v Nitre vo výške 66 480 €, ročné poplatky (ktoré hradí knižnica zo svojich príjmov) za údržbu systému predstavovali 5 400 €

Z KIS ARL sa pravidelne exportujú údaje pre Centrálny register evidencie publikačnej činnosti. V roku 2014 boli zapracované do KIS niektoré požiadavky CVTI SR v Bratislave, ktoré sa týkali exportu údajov, resp. upravenej xml štruktúry. Na strane SIPK boli doplnené nové typy výstupov.

Údaje o publikačnej činnosti sa exportujú z KIS aj do Univerzitného informačného systému (UIS). Exporty prebiehajú offline, 1 x týždenne. Riešenie si vyžaduje synchronizácia dát medzi KIS a UIS. V súčasnosti je problémom najmä to, že záznamy odstránené z KIS sa z UIS neodstránia automaticky.

Vďaka prostriedkom projektu MK SR bol revitalizovaný prístupový systém, ktorý kontroluje vstupy do univerzálnej študovne. Revitalizácia stála celkom 9 108 €, z toho 7 800 € boli zdroje MK, 1 305 € sa financovalo z príjmov SIPK.

Technické vybavenie knižnice sa zlepšilo kúpou servera a páskovej knižnice pre účely budovania digitálnej knižnice, resp. poskytovanie študijných materiálov v digitálnej forme, zo zdrojov rozvojového projektu MŠVVaŠ SR Odstraňovanie bariér v prístupe k informačným službám – analýzy potrieb a návrh modelového riešenia. V hodnote 4 965,64 € sa kúpili server HP ProLiant, diskové polia NAS, pamäť HP 8GB 2Rx8, pásková knižnica a licencia OEM.

Kúpa servera a páskovej knižnice vytvorila podmienky pre implementáciu dlhodobo plánovanej digitálnej knižnice, ktorá je zatiaľ v skúšobnej prevádzke. Digitálna knižnica by tiež mala plniť aj funkciu Open Access repozitára, ktorý potenciálne môže slúžiť na zverejňovanie výsledkov výskumných projektov vyžadujúcich Open Access publikovanie. Štruktúru digitálnej knižnice prezentuje obrázok 1.

The screenshot shows the website for SIPK (Slovak Agricultural Library in Nitra). The header includes the logo '<di>SIPK' and the title 'Digitálna knižnica – Digital Library'. Below the header, there is a navigation menu with links for 'Časopisy/Journals', 'Knihy, zborníky/Books, proceedings', and 'Učebné texty/Textbooks'. The main content area is divided into three sections: 'Časopisy – Journals', 'Knihy, zborníky – Books, Proceedings', and 'Učebné texty – Textbooks'. Each section contains a brief description of the online resources available. At the bottom of the page, there is a footer with the text 'Slovenská poľnohospodárska knižnica pri SPU v Nitre, 2014' and 'Slovak Agricultural Library in Nitra, 2014'. A small logo for 'W3C HTML 4.01' is also visible in the footer.

Obrázok 1 Štruktúra digitálnej knižnice

4 ODBORNÉ ČINNOSTI

Základom odborných činností knižnice je poskytovanie knižnično-informačných služieb a prístupu k informačným zdrojom v čo najširšom zmysle. Charakteristické je, že služby knižnice sa zabezpečujú tak tradičným spôsobom, ako aj online, čo kladie zvýšené nároky na koordináciu činností a technické zabezpečenie

Kontaktné služby sa poskytujú v hlavnej budove SIPK na Štúrovej ulici a v čitárni na Tr. A. Hlinku. V hlavnej budove sú počas semestra otváracie hodiny od 8.00 do 18.00, v piatok do 17.00. V letnom semestri je v stredu otvorené do 19.00. V čitárni na Tr. A. Hlinku od 8.00 do 17.00, v piatok do 15.30. Od 1. 9. 2014 sa upravil začiatok otváracích hodín z 8.30 na 8.00. Online katalóg na webe, spolu s kontom čitateľa, je k dispozícii štandardne 24/7. Niektoré ukazovatele využívania knižnice online sú v tabuľke 2.

Ukazovateľ	2013	2014
Návštevnosť webového sídla knižnice	220 351	229 358
Vstupy do katalógu/bibliografickej databázy	119 850	116 176
Vyhľadávanie v katalógu a bibliografickej databáze	266 397	246 064

Tabuľka 2 Využívanie niektorých služieb knižnice online

Prvotnou odbornou činnosťou je budovanie fondu, ktorý knižnica poskytuje záujemcom a zároveň je podkladom pre tvorbu informačných zdrojov – databáz. Z knižničného fondu sa do veľkej miery čerpajú aj údaje pre bibliografické spracovanie, evidenciu publikačnej činnosti a ohlasov. Práve svojím fondom a spôsobom jeho reprezentácie je každá knižnica jedinečná a osobitná.

4.1 Knižničné fondy, ich spracovanie a ochrana

Knižnično-informačné fondy reprezentujú významnú časť kultúrneho, intelektuálneho a vedeckého dedičstva, pričom v posledných rokoch nehovoríme len o tlačených fondoch ako objekte záujmu a starostlivosti knižníc, ale aj o digitálnej produkcii, ktorá je predmetom zhromažďovania, sprístupňovania a dlhodobého uchovávanía zo strany knižníc.

Fond knižnice pozostáva zo živého fondu, ktorý čitatelia s väčšou či menšou frekvenciou, aktívne využívajú a z archívnych zbierok. Z celkového počtu 530 402 publikácií predstavuje živý fond približne tretinu. Archívne zbierky, i keď nie sú používateľmi intenzívnejšie využívané, majú významné miesto v činnosti knižnice, pretože sú obrazom vývoja slovenského poľnohospodárstva, poľnohospodárskej vedy a Slovenskej poľnohospodárskej univerzity. Vyžadujú si primeranú starostlivosť a ochranu v záujme ich dostupnosti pre budúce generácie.

Viacere väčšie knižnice pristúpili k hromadnej digitalizácii svojich archívnych zbierok. Ide o procesy mimoriadne finančne náročné a SIPK sa napriek opakovaným snahám nepodarilo získať zdroje na takéto aktivity. Na druhej strane, digitalizácia fondu bez vyriešenia možnosti sprístupňovania digitalizovaného obsahu z hľadiska autorských práv môže byť samoúčelná, takže netreba túto skutočnosť vnímať jednoznačne negatívne.

V súčasnosti SIPK digitalizuje svoj fond ojedinele, môže sa tak diať iba v prípade požiadaviek študentov so špecifickými potrebami a v prípade historických dokumentov, voľných z hľadiska autorských práv.

Digitálne publikácie zhromažďuje knižnica v rôznych formách a rôznym spôsobom, veľké zastúpenie majú najmä publikácie obsiahnuté v licencovaných plnotextových databázach, e-záverečné práce a digitálne publikácie vydané SPU v Nitre. Ako súčasť knižničného fondu sa vykazujú iba tie, ktoré sú uložené v digitálnom archíve SIPK. Do digitálneho archívu v roku 2014 pribudlo 290 publikácií, z toho 271 boli publikácie SPU v Nitre. Ich celkový počet v digitálnom archíve je 14 111.

Tlačené publikácie naďalej zostávajú prioritou. Ich nákup je dlhodobo problematický. Celkový prírastok nových publikácií do fondu knižnice bol iba 5 353 kn. j. , z toho 2 753 boli záverečné práce, ktoré knižnica získala prevodom z fakúlt. V prepočte na jedného študenta (po odpočítaní záverečných prác) tak knižnica získala iba 0,29 knihy (vrátane publikácií pre katedry) na jedného študenta. Tento deficit do určitej miery vyrovnávajú plnotextové databázy a ďalšie online publikácie, nemožno ich však chápať ako náhradu kvalitného nákupu knižnej literatúry. Väčšina dokumentov (s výnimkou skrípt) sa nakupuje v jednom, najviac dvoch exemplároch, ktoré sú viazané na prezenčné vypožičiavanie v študovniach.

	2010	2013	2014
Knižničný fond	530 120	527 674	530 402
- z toho elektronické dokumenty	1 979	4 229	4 313
Celkový ročný prírastok	9 987	8 300	5 353
- z toho kúpou	1 983	1 118	1 244
Prírastok kn. j. zo SR	9 012	7 777	4 682
Prírastok kn. j. zo zahraničia	975	523	671
Zrevidované knižničné jednotky	50 000	87 515	56 831
Vyradené knižničné jednotky	4 663	7 568	2 625
Dochádzajúce periodiká tituly/exempláre	367/507	214/300	216/306
- z toho tituly/periodiká pre katedry (hradené z ich zdrojov)	94/132	66/81	56/75
Náklady na nákup literatúry	25 016 €	28 929 €	34 405 €

Tabuľka 3 Vybrané ukazovatele knižničného fondu a ich porovnanie s predošlými rokmi

Na nákup literatúry sa celkom vynaložilo 34 405,30 € toho 29 190,52 bol nákup kníh, 811,54 noriem a 5 214,78 časopisov. Podrobnejšie údaje o zdrojoch financovania nákupu literatúry sú v tabuľke 4. Priemerná hodnota nákupu kníh na jedného študenta SPU bola 3,23 €, po odpočítaní nákladov na nákup pre čiastkové knižnice, resp. fakulty bola hodnota nákupu na jedného študenta SPU 1,81 €. Priemerná cena kníh (vrátane skrípt) kúpených v roku 2014 bola 23,46 €. Z hľadiska dopĺňovania fondu treba pozitívne hodnotiť prevod publikácií z Vydavateľstva SPU. V roku 2014 takto knižnica získala 774 publikácií v hodnote 2 902,80.

Dotačné zdroje a príjmy SIPK	13 752,37 €
Dotácia MK SR	3 999,95 €
2% z dane	1 573,18 €
FEM	4 349,84 €
Projekt ITEBIO	8 380,17 €
Projekt QEDU	127 €
Ďalšie katedry, resp. fakulty	2 222,79 €

Tabuľka 4 Nákup literatúry podľa zdrojov financovania

4.2 Evidencia publikačnej činnosti a ohlasov

Evidencia publikačnej činnosti zamestnancov a doktorandov univerzity má osobitné postavenie, zdôraznené najmä významom publikačnej činnosti univerzity pri delení rozpočtu, pri akreditáciách, habilitáciách a pod. Z tohto dôvodu sa kladie veľký dôraz na úplnosť spracovania a kvalitu bibliografických záznamov. Keďže sa pracuje s množstvom detailných informácií, môže dochádzať ku chybám a nepresnostiam, preto je spätná väzba zo strany autorov veľmi dôležitá.

Do subdatabázy Publikačná činnosť SPU sa v roku 2014 uložilo 2 456 záznamov a celkovo obsahuje 48 987 záznamov publikácií zamestnancov univerzity. Pri jej tvorbe SIPK úzko spolupracuje s poverenými pracovníkmi jednotlivých katedier, príp. jednotlivými autormi, konzultuje zaradenie záznamov do jednotlivých kategórií publikačnej činnosti, spracovanie podkladov a pod. V priemere je to 10 telefonických konzultácií denne.

Výstupy publikačnej činnosti sa zasielajú do CREPČ v mesačných dávkach. Správcom databázy CREPČ je Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR), pracovisko odbor pre hodnotenie vedy.

Vykazovacie obdobie za rok 2014 končí v marci 2015.

V CREPČ prebieha automatizovaná kontrola na databázy (CCC, WoS, SCOPUS), podobné podľa zdrojového dokumentu a podobné podľa roku vykazovania. Pred odoslaním sa robí kontrola exportovaných záznamov a následne oprava chybných vyexportovaných záznamov a korekcia záznamov v spolupráci s univerzitami, s ktorými má SPU spoločnú publikačnú činnosť. Z CVTI SR prichádzajú návrhy na zmenu niektorých kategórií, ktoré sa konzultujú s každým autorom publikácie a jeho názor sa tlmočí späť do CVTI.

Zároveň s evidenciou publikačnej činnosti sa spracovávajú ohlasy na publikácie. Pre zracionalizovanie tejto činnosti sa o. i. vytvorili citačné alerty (automatické zasielanie noviniek) z databáz SCOPUS a WoS pre pedagogických a vedeckých zamestnancov SPU. Do databázy sa dopĺňajú ohlasy pribežne na základe alertov, z podkladov od autorov, ako aj pri štandardnom bibliografickom spracovaní dokumentov v knižničnom fonde. V roku 2014 sa spracovalo 7 007 citačných záznamov (v roku 2013 3 275). Z databáz SCOPUS a WoS sa prevzalo 406 záznamov. Celkový počet uložených citačných záznamov v databáze publikačnej činnosti od roku 2006 do konca roka 2014 bol 33 223 (z toho prevzaté z WoS a SCOPUS 6 132).

Pracoviská aj zamestnanci SPU môžu získať údaje o publikačnej činnosti priamo z webového rozhrania KIS ARL „EPCA výstupy“ alebo si ich môžu objednať v knižnici. V roku 2014 sa spracovalo celkom 618 prehľadov publikačnej činnosti a 730 citačných rešerší.

Publikačná činnosť a ohlasy zamestnancov univerzity sú predmetom rôznych porovnávaní a analýz, ktoré SIPK poskytuje na požiadanie.

Súčasťou aktivít súvisiacich s evidenciou publikačnej činnosti je aj poradenstvo zamerané na manažment údajov autorov z SPU v databázach Web of Science a Scopus (researcher ID, Author Identifier a pod.) ako aj aktivity orientované na Open Access publikovanie.

5 SLUŽBY

Základom knižničných služieb sú výpožičné služby, ktoré sa realizujú absenčnou a prezenčnou formou, väčšina prezenčných výpožičiek prebieha v študovniach a čítárňach.

Ďalšou službou, adresovanou najmä akademickej komunite, je spravovanie elektronických informačných zdrojov – databáz. Knižnica pôsobí ako sprostredkovateľ prístupu k plnotextovým a bibliografickým databázam, propaguje prácu s nimi, sleduje ich využitie a rieši prípadné problémy.

Bibliograficko-informačné služby sú založené na špecializovanej činnosti – bibliografickom spracovaní. Aj informačné vzdelávanie je špecifickou činnosťou, typickou pre akademicke knižnice nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Ako doplnkové služby sa poskytujú

- odborné konzultácie týkajúce sa vyhľadávania a spracovania literatúry (osobné aj online),
- reprografické služby, najmä kopírovanie a skenovanie.

5.1 Výpožičné služby, študovne a čítárne

Kvalita výpožičných služieb je primárne daná kvalitou knižničného fondu. Nízky nákup literatúry sa stále viac odráža na znižovaní absenčných výpožičiek tlačených dokumentov. Knižnica ich v roku 2014 poskytla 40 915. Prezenčné výpožičky tlačených dokumentov sa realizujú v študovni a čítárni a predstavujú 59 310 výpožičiek.

V roku 2013 po prvý krát knižnica začala vykazovať vo svojich štatistikách nielen výpožičky tlačených dokumentov, ale aj „online výpožičky“. Ako „online výpožičky“ sa započítavajú stiahnuté dokumenty, ktoré sú výlučne v katalógu knižnice, ide najmä o záverečné práce (nie však záverečné práce zverejnené v Centrálnom registri záverečných prác). Zaujímavé je, že počet dokumentov stiahnutých cez katalóg sa od roku 2013 zdvojnásobil. Spôsobila to skutočnosť, že online katalóg knižnice začal indexovať prieskumový stroj Google. Počet online výpožičiek v roku 2013 bol 165 186, v roku 2014 435 589. Aj tieto čísla môžu ilustrovať meniaci sa charakter knižničnej práce.

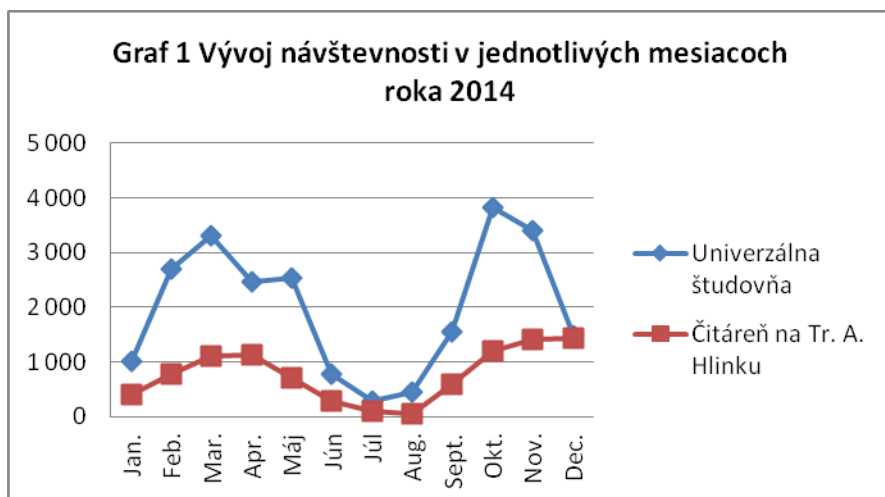
Virtuálny priestor sa stal pre knižnice životne dôležitý, no rovnako dôležitý je priestor fyzický, najmä kvalita používateľských priestorov. Univerzálna študovňa na Štúrovej ulici zodpovedá potrebám návštevníkov knižnice. Je v nej dostatok študijných miest (celkom 98), technického vybavenia (počítače, tenké klienti, tlačiarne, skenery, kopírky, wifi ...).

Čítareň na Tr. A. Hlinku má kapacitu 21 študijných miest. Na relatívne malej ploche je študentom k dispozícii 1 457 titulov kníh, 96 titulov časopisov, 5 PC, skener a multifunkčné zariadenie/samoobslužná kopírka. Počas semestra je priestor čítárne veľmi vyťažovaný, je tam veľký pohyb študentov, časť návštevníkov však využíva iba kopírovacie služby.

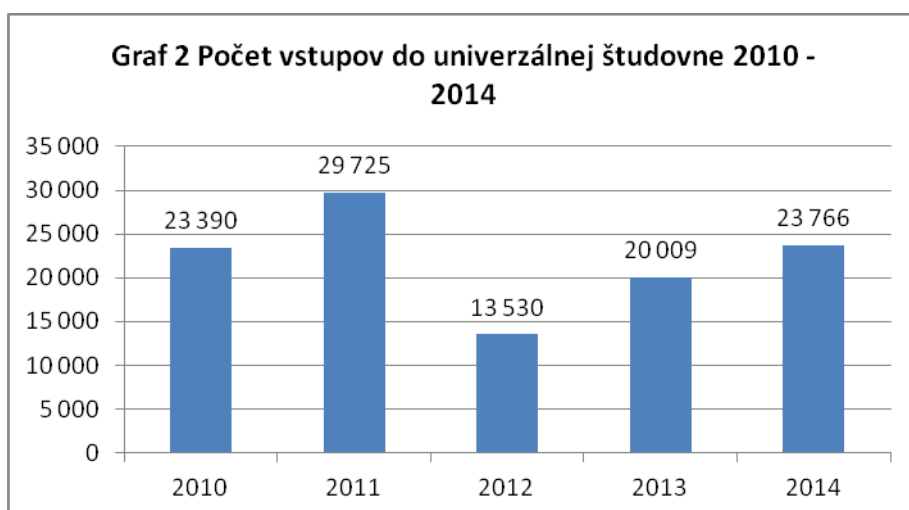
Návštevnosť študovne a čítárne počas roka výrazne kolíše (tabuľka 5, graf 1). Hoci sú údaje o návštevnosti uvádzané spoločne, nie sú úplne porovnateľné, pretože kým v čítárni sleduje návštevnosť personál, za univerzálnu študovňu sa údaje preberajú z prístupového systému a ten započítava aj opakovaný vstup jedného návštevníka.

	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Univerzálna študovňa	1 003	2 689	3 307	2 456	2 537	772	272	446	1 555	3 834	3 407	1 488
Denný priemer	52,79	134,5	157,5	122,8	126,9	36,76	20,92	22,3	77,75	166,7	179,3	93
Čítareň	409	773	1 093	1 134	695	292	87	44	590	1 187	1 407	1 431
Denný priemer	21,5	38,65	52,04	56,7	34,75	13,9	3,95	2,31	29,5	62,4	74,05	89,44

Tabuľka 5 Vývoj návštevnosti (počet vstupov) univerzálnej študovne a čítárne na Tr. A. Hlinku v jednotlivých mesiacoch roka 2014

Priemerné čísla pre univerzálnu študovňu a ich porovnanie v čase naznačujú, že návštevnosť má opäť vzrastajúcu tendenciu, čo je veľmi pozitívne (graf 2). Dôvodom môže byť o. i. to, že v študovni (rovnako aj v čítárni) sa poskytujú komplexné služby, nielen prezenčné výpožičky, ale aj informačné poradenstvo kvalifikovaného personálu. Študenti často potrebujú poradenstvo pri práci s literatúrou a knižnica sa im ho snaží poskytovať.

5.2 Elektronické informačné zdroje

5.2.1. Licencované EIZ

V oblasti prístupu k licencovaným elektronickým informačným zdrojom (EIZ) nenastali zásadné zmeny. Väčšina z nich bola financovaná zo zdrojov projektu NISPEZ II (Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom). Projekt sa realizuje v rámci operačného programu Výskum a vývoj a hlavným riešiteľským pracoviskom je CVTI SR. Jeho strategickým cieľom je „zabezpečiť informačnú podporu vybraných, najkvalitnejších výskumno-vývojových inštitúcií na Slovensku, vrátane poskytovania podporných a súvisiacich aktivít“. Projekt v októbri 2015 končí a tak sa opäť otvára otázka financovania EIZ v ďalších rokoch.

Z projektu NISPEZ II boli dostupné nasledovné EIZ:

- Knovel
- ProQuest Central + kolekcia kníh Ebrary
- ScienceDirect
- SpringerLink
- Wiley InterScience
- Web of Science¹ Core Collection
- Web of Science Current Contents Connect
- Web of Science Journal Citation Reports
- Web of Science BIOSIS Citation Index
- Web of Science Essential Science Indicators
- Scopus

Databázy dostupné cez systém NAVIGA prestali byť aktualizované vzhľadom na ukončenie projektu „Vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špecializovaných knižníc vrátane ich modernizácie“, z ktorého boli financované, preto boli ich význam už iba okrajový. Išlo o nasledovné EIZ: Elsevier ScienceDirect Encyclopedies and RefWorks, Elsevier ScienceDirect Ebooks, Elsevier Engineering Village REFEREX, Springer E-books, SAGE Premier 2008-2009, Emerald Insight, Wiley InterScience E-books, Wiley InterScience Reference Works a IET Digital Library

Z finančných zdrojov Ministerstva kultúry SR bol pokrytý prístup k databázam EBSCO. Žiadne EIZ neboli financované zo zdrojov univerzity, resp. knižnice.

5.2.2. Využívanie licencovaných EIZ

Licencované EIZ sú dostupné na základe kontroly IP adres počítačov v počítačovej sieti SPU. Prístup mimo siete SPU umožňuje už zmienená služba vzdialeného prístupu - TuKAN (Tunel K Akademickému Netu). Všetky licencované EIZ ponúkajú možnosť osobnej registrácie, ktorá spravidla znamená širšiu ponuku služieb a najmä poskytuje možnosť personalizácie. Vyhľadávanie v licencovaných EIZ prebieha rôznym spôsobom, nielen v prostredí jednotlivých databáz, ale napr. aj prostredníctvom Google a podobných nástrojov.

Knižnica dlhodobo sleduje využívanie EIZ, rovnako sa sleduje tiež v rámci projektu NISPEZ II. SPU patrí medzi vysoké školy s veľmi dobrým využitím. Medzi najpoužívanejšie zdroje na SPU patria Science Direct, Web of Science a Scopus (tabuľka 5).

Databáza	Vyhľadávanie			Prevzaté plné texty		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
EBSCO	21 451	28 211	27 175	2 500	2 607	2 367
Knovel Library	10 889	3 988	2 604	4 295	3 988	3 543
ProQuest	6 240	3 588	2 686	5 133	5 609	3 421
ScienceDirect	21 119	22 191	23 362	71 287	54 307	61 498

¹ Informačný zdroj Web of Knowledge zmenil v roku 2013 názov na Web of Science.

SpringerLINK	4 618	4 800	12 346	4 618	4 800	12 346
Wiley Online Library	5 917	6 007	861	5 879	6 189	8 263
Scopus	9 200	20 516	18 575	Nesleduje sa	Nesleduje sa	11 145
Web of Science	24 364	42 330	40 770	Nesleduje sa	Nesleduje sa	Nesleduje sa
NAVIGA	1 086	792	706	1 086	792	706
Spolu	105 205	132 765	129 085	86 419	78 292	102 583

Tabuľka 5 Využívanie licencovaných EIZ

5.2.3. Vlastné EIZ

SIPK tvorí Bibliografickú databázu SIPK, ktorou sa prezentuje prostredníctvom internetu na verejnosti. Databáza je primárne zameraná na bibliografické spracovanie publikácií vydaných na Slovensku z poľnohospodárstva a príbuzných oblastí. Jej tvorba je finančne podporovaná v rámci špecifík MŠVVaŠ SR. V roku 2014 sa do Bibliografickej databázy uložilo 4 220 záznamov, celkovo táto databáza obsahuje 114 238 záznamov, z nich 9 326 má linku na plný text. Postupne sa tak charakter databázy mení na čiastočne plnotextovú. Vzhľadom na prelihanie slovenskej poľnohospodárskej produkcie a publikačnej činnosti zamestnancov SPU je databáza publikačnej činnosti SPU subdatabázou Bibliografickej databázy.

Bibliografická databáza SIPK je užitočným informačným zdrojom aj pre študentov, ktorí ju využívajú na vyhľadávanie informácií pre seminárne a záverečné práce. Slúži aj ako východisko rešeršných služieb knižnice (spolu s licencovanými EIZ). V roku 2014 spracovala knižnica celkom 174 tematických rešerší.

5.3 Informačné vzdelávanie

Dlhodobu stúpajúcu tendenciu má informačné vzdelávanie, jeho význam sa ani vo svete internetu neznižuje. Každodenná prax ukazuje, že študenti prichádzajú na vysoké školy iba s minimálnymi vedomosťami a zručnosťami v oblasti práce s informáciami a informačnými zdrojmi. Málo vedieť o vyhľadávaní informácií mimo webu, o citovaní a pod. Chýbajú im aj zručnosti v oblasti práce s odborným textom.

V roku 2014 pracovníčky SIPK v rámci informačného vzdelávania zabezpečili 48 prednášok/cvičení zameraných na prácu s informačnými zdrojmi na základe požiadaviek fakúlt, resp. jednotlivých učiteľov. Najväčšiu účasť na aktivitách informačného vzdelávania mali študenti FBP a FAPZ, v menšej miere FEM a FEŠRR.

Knižnica ponúka v rámci informačného vzdelávania najmä témy:

- Služby knižnice, práca s katalógom a databázami
- Vyhľadávanie informácií všeobecne
- Elektronické informačné zdroje
- Ako citovať
- Autorské právo a záverečné práce

Osobitnou oblasťou informačného vzdelávania sú témy súvisiace s publikovaním, ktoré sú adresované najmä doktorandom a začínajúcim vedeckým pracovníkom, najmä:

- Formálne aspekty publikovania, štandardy a normy pre publikovanie
- Softvérové nástroje na podporu publikovania
- Redakčný proces
- Kde publikovať – scientometrické nástroje na hodnotenie kvality publikácií,
- Open Access a vedecké publikovanie,
- Elektronické informačné zdroje na podporu publikovania
- Evidencia publikačnej činnosti na slovenských vysokých školách.

S týmito témami SIPK aktívne participovala na predmete Vedecké publikovanie.

6 DOMÁCA A ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

6.1 Výmena dokumentov

V roku 2014 pokračovala medzinárodná výmena dokumentov s aktívnymi výmennými partnermi. Expedovali sa publikácie 75 výmenným partnerom do 28 štátov Európy, Ázie, Severnej a Južnej Ameriky. Poštovné na vyexpedovanie publikácií výmenným partnerom bolo 532 €. Nižšie náklady oproti predošlým rokom súvisia s online vydávaním niektorých časopisov (Acta fytotechnica a zootechnica, Review of Agricultural and Applied Economics). Výmenným partnerom sa zaslali časopisy:

- Acta technologica agriculturae 45 kusov,
- Acta horticulturae et regiotecturae 60 kusov,
- Acta regionalia et environmentalica 12 kusov
- Agrochémia 15 kusov

Aktívna výmena od zahraničných partnerov bola v roku 2014 1 CD, 85 titulov monografií v 89 exemplároch, 44 titulov periodík a 9 titulov ako dar.

V rámci domácej výmeny spolupracovala SIPK s pracoviskami Národného centra poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu, pracoviskami SAV, akademickými knižnicami univerzít (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Technická univerzita vo Zvolene, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Univerzita Komenského v Bratislave, Paneurópska vysoká škola v Bratislave, Univerzita J. Selyeho v Komárne.

Od domácich výmenných partnerov získala 11 titulov časopisov a 38 kníh.

6.2 Ďalšia spolupráca

SIPK spolupracuje s rôznymi knižničnými inštitúciami, je členom Slovenskej asociácie knižníc a Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. Jej zamestnanci sa aktívne podieľali na činnosti obidvoch profesijných združení. V spolupráci s nimi sa SIPK podieľala na organizovaní odborných podujatí, pripomienkovala legislatívne dokumenty týkajúce sa činnosti knižníc a pod.. V roku 2014 to boli najmä dva zásadné dokumenty Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva do roku 2020 a návrh nového zákona o knižniciach.

Spolupráca s knižnicami a informačnými pracoviskami výskumných ústavov sa realizovala vo viacerých oblastiach. V oblasti metodickej SIPK spracúva štatistické údaje o činnosti týchto knižníc pre potreby štátneho štatistického zisťovania. Vzájomná spolupráca sa týkala aj poskytovania publikácií zo strany výskumných ústavov pre bibliografické spracovanie, e-publikácií pre archiváciu a sprístupňovanie. Zo strany týchto inštitúcií bol záujem najmä o prístup k elektronickým informačným zdrojom a spracovanie citačných rešerší.

Pokračovala spolupráca s Agroinštitútom v Nitre na spracovaní údajov pre databázu AGRIS (medzinárodný informačný systém pre poľnohospodársku vedu a technológiu, ktorého koordinátorom je FAO). Do databázy AGRIS sa spracovali články z časopisov Acta fytotechnica et zootechnica, Acta horticulturae et regiotechnica, Acta technologica agriculturae, Acta regionalia et environmentalica, Review of Agricultural and Applied Economics, Agrochémia, Journal of Microbiology, Biotechnology and Food Sciences (výberovo), Agrárne právo EÚ a 15 titulov monografií. Do databázy bolo spracovaných 225 záznamov.

7 HOSPODÁRENIE

Pridelená dotácia v roku 2014	250 795 Eur
- Bežné výdavky ekon. klasif. 610	236 200 Eur
o z toho špecifiká	19 200 Eur
- Bežné výdavky ekon. klasif. 630	14 175 Eur
o z toho špecifiká	5 975 Eur
Príjmy	44 981,80 Eur
- z toho poplatky za knižničnú činnosť	19 741,80 Eur
Celkové finančné náklady v roku 2014	339 608,04 Eur
- Z toho ekon. klasif. 610	257 429,85 Eur
o z toho refinancovanie ITEBIO	8 472,21 Eur
o z toho projekt „Odstraňovanie bariér...“	4 363,80 Eur
- Z toho ekon. klasif. 630	73 069,59 Eur
o z toho na nákup literatúry	35 405,30 Eur
o z toho na projekt „Odstraňovanie bariér“	12 740,00 Eur
- Z toho ekon. klasif. 700 projekt „Revitalizácia...“	9 108,60 Eur

8 INÉ ČINNOSTI

Participácia na projektoch:

- Celoslovenský projekt NISPEZ II - Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku - prístup k elektronickým informačným zdrojom (financovaný z štrukturálnych fondov EÚ),
- Podpora inovácie technológií špeciálnych výrobkov a biopotravín pre zdravú výživu ľudí (ITEBIO) – aktivita 1.4 Informačné vstupy a výstupy pre inovatívne technológie biopotravín (financovaný z štrukturálnych fondov EÚ),

- Konceptuálna modernizácia obsahu a metodická podpora Kurzu vysokoškolská pedagogika pre učiteľov technických univerzít (projekt KEGA, riešiteľské pracovisko Katedra pedagogiky a psychológie FEM SPU, participuje PhDr. L. Jedličková, PhD.),
- C-test - Clean-Tech Employes STudents (Leonardo da Vinci program, riešiteľské pracovisko Technická fakulta SPU, participuje Ing. Janette Guzmická),
- EBBEY- Energy Bio Based EconomY (Leonardo da Vinci program, riešiteľské pracovisko Technická fakulta SPU, participuje Ing. Janette Guzmická).

Vlastné projekty:

- Revitalizácia systému bezpečnosti a ochrany knižničného fondu (dotačné zdroje MK SR),
- Rozšírenie fondu Slovenskej poľnohospodárskej knižnice pri SPU v Nitre (dotačné zdroje MK SR),
- Odstraňovanie bariér v prístupe k informačným službám – analýzy potrieb a návrh modelového riešenia (dotačné zdroje MŠVVaŠ SR).

Podujatia SPU, na ktorých mala knižnica aktívnu účasť:

- Medzinárodný veľtrh Agrokompex 2014,
- Celoslovenské dni poľa.

Niektorí zamestnanci knižnice boli aktívni vo svojej profesionálnej oblasti, ako oponenti dizertačných a rigorózných prác (3 oponované práce na Katedre knižničnej a informačnej vedy), prednášatelia na vedeckých a odborných konferenciách (2 prednášky) a aj v oblasti publikovania (6 publikovaných prác) aj ako členovia redakčných rád vedeckých a odborných časopisov (Acta regionalia et environmentalica, ITILib Informačné technológie a knižnice).

Súčasťou knižničnej práce je organizovanie odborných podujatí - pracovných seminárov pre knihovníkov čiastkových knižníc, pre zamestnancov poverených evidenciou publikačnej činnosti na katedrách, pre širšiu knihovnícku verejnosť (napr. seminár pre pracovníkov knižníc Knižnice bez bariér).

9 NIEKTORÉ NOVINKY V ROKU 2014

- Projekt „Obálky kníh“. V spolupráci s Vydavateľstvom SPU zaradila knižnica do online katalógu náhľad obálky a obsahu publikácií vydávaných VES, čím sa zlepšila informovanosť o nich.
- Knižnica sa stala koordinátorom agendy DOI na SPU. Úzko pritom spolupracuje najmä s Vydavateľstvom SPU a redakčnými radami OA časopisov vydávaných na univerzite. DOI čísla sa pridávajú publikáciám s plnými textami dostupnými v digitálnej forme, ktoré majú svoju vlastnú, unikátnu URL. Najčastejšie to sú články, vedecké monografie a zborníky. V roku 2014 sa pridalo DOI 82 digitálnym publikáciám.
- V záujme lepšej komunikácie, najmä so študentmi, si vytvorila knižnica stránku na Facebooku.
- V súvislosti s riešením rozvojového projektu MŠ VV a Š SR „Odstraňovanie bariér v prístupe k informačným službám - analýzy potrieb a návrh modelového riešenia“ sa venovala zvýšená pozornosť službám používateľom so špecifickými potrebami. Z finančných prostriedkov projektu, spolu s príspevkom FEM SPU a univerzity sa kúpila prenosná lupa, ktorá slúži pre študentov s poruchami zraku, môžu si ju požičiavať na prednášky a skúšky. Vytvoril sa koncept knižnično-informačných služieb pre používateľov so špecifickými potrebami a osobitné pracovisko, Centrum informačných služieb a poradenstva, ktoré tieto služby bude koordinovať. Jednou z nových služieb bude poskytovanie študijných materiálov v digitálnej forme pre vybrané skupiny študentov so špecifickými potrebami.

10 ODPORÚČANIA

Odporúčania

Vzhľadom na pretrvávajúce problémy s nedostatočnými finančnými zdrojmi na nákup literatúry by bolo vhodné, aby sa pri príprave väčších projektov na pracoviskách SPU plánovali aj výdavky tohto druhu. Hoci sa vo viacerých prípadoch tak deje, publikácie sú často určené iba pre úzky okruh riešiteľov a nedarí sa zlepšovať situáciu vo vzťahu k študentom a ďalším záujemcom o literatúru. Knižnica sa systematicky snaží uchádzať o grantové zdroje, sama však nemá toľko príležitostí ako fakulty. V prípade potreby je pripravená podieľať sa na spolufinancovaní takýchto výdavkov.

V roku 2014 SIPK získala iba minimálne prostriedky na nákup IKT. Súčasná situácia s vybavením IKT začína byť alarmujúca, ak sa nebude vybavenie knižnice priebežne modernizovať, bude to viesť k vážnym problémom, resp. k poklesu kvality služieb, nejde totiž len o vybavenie pre personál ale najmä pre návštevníkov knižnice. Nákup IKT sa doposiaľ realizoval takmer výlučne z nedotačných zdrojov (najmä projekty, menej príjmy).